

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

19 päivänä maaliskuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Dublin-järjestelmä – Asetus (EU) N:o 604/2013 – Turvapaikanhakijan siirto kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon – Pakenemisen käsite – Siirrolle asetetun määräajan jatkamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artikla – Epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vakava vaara turvapaikkamenettelyn päättymisen jälkeen – Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden elinolot mainitussa jäsenvaltiossa

Asiassa C-163/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Baden-Württembergin osavaltion ylempi hallintotuomioistuin, Saksa) on esittänyt 15.3.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.4.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Abubacarr Jawo

vastaan

Saksan liittotasavalta,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos sekä tuomarit A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič (esittelevä tuomari), J. Malenovský, L. Bay Larsen ja D. Šváby,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.5.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Abubacarr Jawo, edustajinaan B. Münch ja U. Bargon, Rechtsanwältin,
- Saksan hallitus, asiamiehinnään T. Henze, R. Kanitz, M. Henning ja V. Thanisch,
- Belgian hallitus, asiamiehinnään C. Van Lul ja P. Cottin,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan L. Cordì ja L. D’Ascia, avvocati dello Stato,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Tátrai, M. Z. Fehér ja G. Koós,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään J. Langer, M. Bulterman, C. S. Schillemans ja M. Gijzen,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään S. Brandon, C. Crane ja D. Blundell, barrister,
- Sveitsin hallitus, asiamiehenään E. Bichet,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja C. Ladenburger,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.7.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31; jäljempänä Dublin III -asetus) 3 artiklan 2 kohdan ja 29 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 4 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Abubacarr Jawo ja Saksan liittotasavalta ja jossa kyse on Jawon Italiaan siirtoa koskevasta päätöksestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Kidutuksen kieltö”, määrätään seuraavaa:

”Ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.”

Unionin oikeus

Perusoikeuskirja

- 4 Perusoikeuskirjan 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Ihmisarvo”, määrätään seuraavaa:

”Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava.”

- 5 Perusoikeuskirjan 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kieltö”, määrätään seuraavaa:

”Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.”

- 6 Perusoikeuskirjan 47 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen”, ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artikkelissa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.”

- 7 Perusoikeuskirjan 51 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä, elimiä ja laitoksia toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Tämän vuoksi ne kunnioittavat tämän perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia, noudattavat sen sisältämiä periaatteita ja edistävät niiden soveltamista kukin toimivaltansa mukaisesti ja unionille perussopimuksissa annetun toimivallan rajoja noudattaen.”

- 8 Perusoikeuskirjan 52 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeuksien ja periaatteiden ulottuvuus ja tulkinta”, 3 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat [Euroopan ihmisoikeussopimuksessa] taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa.”

Dublin III -asetus

- 9 Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003 (EUVL 2003, L 50, s. 1; jäljempänä Dublin II -asetus) kumottiin ja korvattiin Dublin III -asetuksella. Dublin III -asetuksen johdanto-osan 4, 5, 19, 32 ja 39 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Lisäksi [Eurooppa-neuvoston Tampereella 15. ja 16.10.1999 pidetyn erityiskokouksen] päätelmissä todetaan, että yhteiseen eurooppalaiseen turvapaikkajärjestelmään olisi lyhyellä aikavälillä sisällyttävä selkeä ja toimiva menettely turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi.

(5) Tällaisen menettelyn perusteiden olisi sekä jäsenvaltioiden että asianomaisten henkilöiden kannalta oltava puolueettomat ja oikeudenmukaiset. Menettelyn mukaisesti olisi erityisesti voitava määrittää nopeasti hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jotta voidaan taata hakijoille tehokas pääsy kansainvälisen suojelun myöntämistä koskeviin menettelyihin ja jotta ei vaaranneta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn nopeutta koskevan tavoitteen saavuttamista.

--

(19) Asianomaisten henkilöiden oikeuksien tehokkaan suojelun varmistamiseksi olisi erityisesti [perusoikeuskirjan] 47 artiklan mukaisesti otettava käyttöön oikeudelliset takeet ja tehokkaat oikeussuojakeinot, jotka koskevat päätöksiä siirtää hakija hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon. Jotta voidaan varmistaa, että kansainvälistä oikeutta noudatetaan, tällaisia päätöksiä koskevien tehokkaiden oikeussuojakeinojen olisi katettava sekä tämän asetuksen soveltamisen tarkastelu että oikeudellisiin seikkoihin ja tosiseikkoihin perustuvan tilanteen tarkastelu siinä jäsenvaltiossa, johon hakija siirretään.

--

(32) Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta jäsenvaltioita sitovat niiden kansainvälisen oikeuden välineiden mukaiset velvoitteet, mukaan lukien Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaankuuluva oikeuskäytäntö.

--

(39) Tässä asetuksessa noudatetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti [perusoikeuskirjassa] tunnustetut periaatteet. Tämän asetuksen tarkoituksena on erityisesti varmistaa, että [perusoikeuskirjan] 18 artiklassa säädettyä oikeutta turvapaikkaan ja sen 1, 4, 7, 24 ja 47 artiklassa tunnustettuja oikeuksia noudatetaan täysimääräisesti. Tätä asetusta olisi näin ollen sovellettava tämän mukaisesti.”

10 Dublin III -asetuksen 2 artiklan n alakohdan mukaan asetuksessa tarkoitetaan pakenemisen vaaralla sitä, että ”yksittäistapauksessa on lainsäädännössä määritellyin objektiivisin perustein syytä olettaa, että palauttamismenettelyjen kohteena oleva turvapaikanhakija tai kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö saattaa paeta”.

11 Dublin III -asetuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Pääsy kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelymenettelyyn”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on käsiteltävä jokaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön minkä tahansa jäsenvaltion alueella tai rajalla tai kauttakulkualueella tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Turvapaikkahakemuksen käsittelee yksi ainoa jäsenvaltio, ja tämä jäsenvaltio on se, joka III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa hakemuksen käsittelystä.

2. Jollei hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaa jäsenvaltiota voida määrittää tässä asetuksessa lueteltujen perusteiden mukaisesti, käsittelystä vastaa ensimmäinen jäsenvaltio, jossa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty.

Jos hakija on mahdotonta siirtää jäsenvaltioon, joka on alun perin nimetty hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi, koska on perusteltuja syitä katsoa, että kyseisessä jäsenvaltiossa on turvapaikkamenettelyssä ja hakijoiden vastaanotto-olosuhteissa systeemisiä puutteita, jotka saattavat johtaa [perusoikeuskirjan] 4 artiklassa tarkoitettuun epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun, määrittämisestä vastaavan jäsenvaltion on jatkettava III luvussa vahvistettujen perusteiden tarkastelua sen määrittämiseksi, voidaanko jokin toinen jäsenvaltio nimetä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi.

Jos tämän kohdan mukaisesti ei voi tehdä siirtoa mihinkään III luvussa vahvistettujen perusteiden mukaisesti nimettyyn jäsenvaltioon tai ensimmäiseen jäsenvaltioon, jossa hakemus on jätetty, määrittämisestä vastaavasta jäsenvaltiosta tulee hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

--”

12 Dublin III -asetuksen VI lukuun, jonka otsikko on ”Vastaanotto- ja takaisinottomenettelyt”, sisältyvät muun muassa asetuksen 27 ja 29 artikla.

13 Dublin III -asetuksen 27 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeussuojakeinot”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hakijalla tai muulla 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettulla henkilöllä on oltava oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin niin, että hänellä on mahdollisuus hakea muutosta siirtopäätökseen tai sen uudelleen käsittelyä tuomioistuimessa sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta.”

- 14 Dublin III -asetuksen VI luvun VI jakso, joka koskee hakijoiden siirtoa hakemuksen käsittelyssä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, sisältää asetuksen 29 artiklan, jonka otsikko on ”Yksityiskohtaiset säännöt ja määräajat” ja jossa säädetään seuraavaa:

”1. Hakijan tai muun 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettun henkilön siirto pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon tapahtuu pyynnön esittäneen jäsenvaltion kansallisen lain mukaisesti ja sen jälkeen kun asianomaiset jäsenvaltiot ovat päässeet asiasta yhteisymmärrykseen ja heti kun se on käytännössä mahdollista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun toinen jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Jos siirrot hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon toteutetaan valvottuna lähtönä tai saattajan kanssa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne toteutetaan inhimillisellä tavalla sekä perusoikeuksia ja ihmisarvoa täysimääräisesti kunnioittaen.

--

2. Jos siirtoa ei toteuteta kuuden kuukauden määräajan kuluessa, hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio vapautuu velvoitteestaan ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin, ja vastuu siirtyy pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Määräaikaa voidaan jatkaa enintään yhteen vuoteen, jos siirtoa ei voida suorittaa asianomaisen henkilön vangitsemisen vuoksi, tai enintään kahdeksaantoista kuukauteen, jos asianomainen henkilö on paennut viranomaisia.

--

4. Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä yhdenmukaiset edellytykset jäsenvaltioiden kuulemista ja niiden välistä tietojenvaihtoa varten, erityisesti siltä osin kuin kyse on lykkäyistä tai viivästyneistä siirroista, hyväksytyksi katsotuista siirroista, alaikäisten tai riippuvuussuhteessa olevien siirroista sekä valvotuista siirroista. --”

Täytäntöönpanoasetus

- 15 Neuvoston asetuksen N:o 343/2003 soveltamista koskevista säännöistä 2.9.2003 annettu komission asetusta (EY) N:o 1560/2003 (EUVL 2003, L 222, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 30.1.2014 annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 118/2014 (EUVL 2014, L 39, s. 1) (jäljempänä täytäntöönpanoasetus), sisältää Dublin II -asetuksen ja nyt Dublin III -asetuksen soveltamista koskevat säännöt.

- 16 Täytäntöönpanoasetuksen III luku, jonka otsikko on ”Siirron toteuttaminen”, sisältää muun muassa asetuksen 9 artiklan, jonka otsikko puolestaan on ”Siirron lykkäytyminen tai myöhästyminen” ja jossa säädetään seuraavaa:

”1. Turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle on ilmoitettava viipymättä siirron lykkäytymisestä, joka johtuu joko muutoksenhausta tai uudelleen käsittelyä koskevasta hakemuksesta, joilla on lykkäävä vaikutus, tai aineellisista olosuhteista, kuten hakijan terveydentilasta tai siitä, että kuljetusvälinettä ei ole saatavilla tai että turvapaikanhakija on välttänyt siirron täytäntöönpanon.

1a. Jos siirto viivästyy siirron toteuttavan jäsenvaltion pyynnöstä, siirron toteuttavan ja vastuussa olevan jäsenvaltion on jatkettava yhteydenpitoa, jotta uusi siirto voidaan järjestää mahdollisimman pian 8 artiklan mukaisesti ja viimeistään kahden viikon kuluttua siitä kun viranomaiset saavat tiedon

viivästyksen tai lykkäyksen aiheuttaneiden olosuhteiden lakkaamisesta. Tällaisessa tapauksessa on ennen siirtoa toimitettava liitteen VI mukainen päivitetty vakiolomake tietojen toimittamiseksi ennen siirtoa.

2. Jos jäsenvaltio ei pysty toteuttamaan siirtoa [Dublin III -asetuksen] 29 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista syistä tavanomaisessa kuuden kuukauden määräajassa siitä, kun asianomaista henkilöä koskeva vastaanotto- tai takaisinottopyyntö on hyväksytty, tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus, sen on ilmoitettava tästä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle ennen määräajan päättymistä. Muussa tapauksessa vastuu kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä ja muut [Dublin III -asetuksesta] johtuvat velvoitteet säilyvät pyynnön esittäneellä jäsenvaltiolla mainitun asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti.”

--”

Määrittelydirektiivi

17 Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9; jäljempänä määrittelydirektiivi) VII luvussa, joka sisältää direktiivin 20–35 artiklan, määritellään kansainvälisen suojelun sisältö.

18 Määrittelydirektiivin 34 artiklassa, jonka otsikko on ”Kotouttamispalvelut”, säädetään seuraavaa:

”Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden yhteiskuntaan kotoutumisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden on varmistettava pääsy kotouttamisohjelmiin, joita ne pitävät tarkoituksenmukaisina, jotta pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman saaneiden erityistarpeet otetaan huomioon, tai luotava ennakoedellytykset, joilla taataan pääsy kyseisiin ohjelmiin.”

Vastaanottodirektiivi

19 Kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/33/EU (EUVL 2013, L 180, s. 96; jäljempänä vastaanottodirektiivi) 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Tiedottaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava hakijoille kohtuullisen ajan kuluessa, joka ei saa ylittää viittätoista päivää siitä, kun he ovat tehneet kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa, ainakin vastaanotto-olosuhteisiin liittyvistä etuuksista ja velvollisuuksista, joita heidän on noudatettava.

--

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettut tiedot annetaan kirjallisesti ja kielellä, jota hakija ymmärtää tai jota hakijan voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa kyseiset tiedot voidaan myös antaa suullisesti.”

20 Vastaanottodirektiivin 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Asuinpaikka ja liikkumisvapaus”, säädetään seuraavaa:

”1. Hakijat voivat liikkua vapaasti vastaanottavan jäsenvaltion koko alueella tai tämän jäsenvaltion heille osoittamalla alueella. Osoitettu alue ei saa vaikuttaa yksityiselämän koskemattomuuteen ja sen on oltava riittävän laaja, jotta turvataan mahdollisuus tämän direktiivin mukaisiin etuihin.

2. Jäsenvaltio voi päättää hakijan asuinpaikasta yleisen edun, yleisen järjestyksen tai tarvittaessa hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa sujuvan käsittelyn perusteella.

3. Jäsenvaltio voi asettaa aineellisten vastaanotto-olosuhteiden tarjoamisen ehdoksi sen, että hakija tosiasiallisesti asuu tietyssä paikassa, jonka jäsenvaltio määrää. Tämä päätös, joka voi olla luonteeltaan yleinen, on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa erikseen, ja sen on perustuttava kansalliseen oikeuteen.

4. Jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta myöntää hakijoille väliaikainen lupa poistua 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta asuinpaikasta ja/tai 1 kohdassa mainitulta osoitetulta alueelta. Päätökset on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa erikseen, objektiivisesti ja puolueettomasti, ja kielteiset päätökset on perusteltava.

Hakijan ei tarvitse hakea lupaa tavataksaan sovitulla tavalla viranomaisia ja ollakseen paikalla tuomioistuimessa, jos hänen läsnäolonsa on välttämätöntä.

5. Jäsenvaltion on vaadittava hakijaa ilmoittamaan toimivaltaisille viranomaisille kulloinenkin osoitteensa ja ilmoittamaan näille osoitteen muutoksista mahdollisimman pian.”

Saksan oikeus

21 Ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittotasavallan alueella annetun lain (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet, jäljempänä oleskeluoikeutta koskeva laki), sellaisena kuin se on muutettuna 6.8.2016 lukien 31.7.2016 annetulla kotouttamislalla (Integrationsgesetz, BGBl. 2016 I, s. 1939), 60a §:n otsikko on ”Maasta poistamisen väliaikainen lykkääminen (sietäminen)”, ja sen 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Ulkomaalaisen poistamista maasta lykätään niin kauan kuin poistaminen on tosiasiallisista tai oikeudellisista syistä mahdotonta ja oleskelulupaa ei ole myönnetty. – – Ulkomaalaisen osalta voidaan päättää, että hänen oleskeluaan siedetään [Duldung], jos pakottavat humanitaariset tai henkilökohtaiset syyt tai merkittävä yleinen etu edellyttävät hänen väliaikaista oleskeluaan edelleen Saksan liittotasavallassa. Kolmannessa virkkeessä tarkoitettu oleskelun sietämistä koskeva asiakirja on myönnettävä, jos ulkomaalainen aloittaa tai on aloittanut ammatillisen koulutuksen valtion hyväksymässä tai vastaavasti säädelyssä oppisopimuskoulutuksessa Saksassa, 6 momentin edellytykset eivät täyty ja oleskelun päättämistä koskevia konkreettisia toimenpiteitä ei ole odotettavissa. Neljännessä virkkeessä tarkoitetuissa tapauksissa oleskelun sietämistä koskeva asiakirja myönnetään koulutussopimuksessa määritellyn koulutuksen keston ajaksi. – –”

22 Turvapaikkalain (Asylgesetz, jäljempänä turvapaikkalaki), sellaisena kuin se on muutettuna 6.8.2016 lukien kotouttamislalla, 29 §:ssä, jonka otsikko on ”Hakemukset, joita ei oteta tutkittavaksi”, säädetään seuraavaa:

”(1) Turvapaikkahakemusta ei oteta tutkittavaksi, jos

1. toinen valtio on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä

- a) [Dublin III -]asetuksen nojalla tai
- b) muiden Euroopan unionin tai kansainvälisen sopimuksen sääntöjen nojalla,

--”

- 23 Turvapaikkalain 31 §:n, jonka otsikko on ”Bundesamtin turvapaikkahakemuksia koskeva päätös”, 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Toisen momentin mukaisissa tapauksissa ja turvapaikkahakemuksia, joilta puuttuvat tutkittavaksi ottamisen edellytykset, koskevien päätösten yhteydessä on selvitettävä, täyttyvätkö oleskeluoikeutta koskevan lain 60 §:n 5 tai 7 momentin edellytykset. Tämä voidaan jättää tekemättä, jos ulkomaalaisella katsotaan olevan turvapaikkaoikeus tai hänelle myönnetään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltyä kansainvälistä suojelua.”

- 24 Turvapaikkalain 34a §:ssä, jonka otsikko on ”Maastapoistamismääräys”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jos ulkomaalainen aiotaan poistaa maasta turvalliseen kolmanteen maahan (26a §) tai turvapaikkamenettelystä vastuussa olevaan maahan (29 §:n 1 momentin 1 kohta), Bundesamt määrää siirrosta kyseiseen maahan, kun on selvää, että siirto voidaan toteuttaa. Näin menetellään myös silloin, kun ulkomaalainen on jättänyt turvapaikkahakemuksensa Euroopan unionin oikeussäännösten tai kansainvälisen sopimuksen nojalla turvapaikkamenettelyn toteuttamisesta vastuussa olevaan maahan tai peruuttanut sen ennen Bundesamtin päätöstä. Ennakkovaroitusta ja määräajan asettamista ei tarvita. Jos ensimmäisen tai toisen virkkeen mukaista maastapoistamismääräystä ei voida antaa, Bundesamt ilmoittaa asianomaiseen valtioon poistamisen välittömästä uhasta.

(2) Maastapoistamismääräykseen on haettava hallintolainkäyttölain 80 §:n 5 momentin nojalla muutosta viikon kuluessa määräyksen tiedoksi antamisesta. Jos hakemus on jätetty ajoissa, maasta poistaminen ei ole sallittua ennen kuin tuomioistuin antaa ratkaisunsa. --”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 25 Jawo on oman ilmoituksensa mukaan 23.10.1992 syntynyt Gambian kansalainen.
- 26 Lähdettyään Gambiasta 5.10.2012 Jawo saapui meritse Italiaan, josta hän jatkoi matkaansa Saksaan. Hän haki turvapaikkaa viimeksi mainitusta jäsenvaltiosta 23.12.2014.
- 27 Koska Jawo oli Eurodac-tietokannan perusteella jo jättänyt turvapaikkahakemuksen Italiassa, Bundesamt für Migration und Flüchtlingen (Saksan maahanmuutto- ja pakolaisvirasto, jäljempänä Bundesamt) pyysi 26.1.2015 Italian viranomaisilta hänen takaisinottoaan. Kyseiset viranomaiset eivät reagoineet pyyntöön.
- 28 Virasto jätti 25.2.2015 tekemällään päätöksellä yhtäältä Jawon turvapaikkahakemuksen tutkimatta ja toisaalta määräsi poistamaan hänet maasta Italiaan.
- 29 Jawo nosti tästä päätöksestä kanteen 4.3.2015 ja jätti 12.3.2015 väliaikaista oikeussuojaa koskevan hakemuksen. Verwaltungsgericht Karlsruhe (Karlsruhen alueen hallintotuomioistuin, Saksa) jätti 30.4.2015 tekemällään päätöksellä kanteen ensin tutkimatta sen vuoksi, että se oli nostettu liian myöhään.

- 30 Jawo oli määrä siirtää Italiaan 8.6.2015. Siirto ei kuitenkaan toteutunut, koska Jawo ei ollut paikalla asuintiloissaan Heidelbergin (Saksa) vastaanottokeskuksessa. Regierungspräsidium Karlsruhe (Karlsruhen alueen hallintoviranomainen, Saksa) tiedustelujen jälkeen Heidelbergin kaupungin kiireellisiä asuntoasioita hoitava keskus ilmoitti 16.6.2015, ettei Jawo ollut vastaanottokeskuksesta vastaavan henkilön mukaan oleskellut siellä enää pitkään aikaan.
- 31 Bundesamt ilmoitti Italian viranomaisille 16.6.2015 päivätyllä lomakkeella, ettei Jawon siirtoa voitu toteuttaa tällöin, koska hän oli paennut, mistä virasto oli ollut tietoinen samasta päivästä lähtien. Lisäksi lomakkeessa todettiin, että asianomaisen siirto tapahtuu viimeistään 10.8.2016 "[Dublin III -asetuksen] 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti”.
- 32 On riidatonta, että ajankohtana, jolloin kyseinen lomake annettiin tiedoksi Italian viranomaiselle, Jawo oli jälleen Heidelbergissa, mutta tämä tieto ei saavuttanut Bundesamtia. Ei ole kuitenkaan voitu osoittaa, oliko Bundesamt jo lähettänyt kyseisen lomakkeen Italian viranomaisille juuri sinä ajankohtana, jolloin Jawo palasi Heidelbergiin.
- 33 Jawo ilmoitti poissaolostaan, että hän oli kesäkuun 2015 alussa vierailut Freiberg am Neckarissa (Saksa) ystävänsä luona. Saatuaan Heidelbergin huonetoveriltaan puhelun, jossa kerrottiin poliisin etsivän häntä, hän oli päättänyt palata Heidelbergiin. Hänellä ei ollut kuitenkaan rahaa näiden kahden kaupungin välisen matkan maksamiseen, joten hänen oli ensin lainattava tämä rahasumma. Palattuaan Heidelbergiin hän oli mennyt Sozialamtiin (sosiaalivirasto), jossa hän oli tiedustellut, oliko hänellä edelleen huoneensa, mihin oli vastattu myöntävästi.
- 34 Jawo totesi lisäksi, että kukaan ei ollut kertonut hänelle, että hänen olisi pitänyt ilmoittaa poissaolostaan.
- 35 Toinen siirtoyritys kariutui 3.2.2016 sen vuoksi, että Jawo kieltäytyi nousemasta lentokoneeseen, jolla siirto oli määrä suorittaa.
- 36 Verwaltungsgericht Karlsruhe, jolle esitettiin uusi väliaikaista oikeussuojaa koskeva hakemus, määräsi 18.2.2016 tekemällään päätöksellä, että Jawon 4.3.2015 nostamalla kanteella oli lykkäävä vaikutus.
- 37 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen 6.6.2016 antamallaan ratkaisulla.
- 38 Tätä tuomiota koskevassa muutoksenhakumenettelyssä Verwaltungsgerichtshof Baden-Württembergissä (Baden-Württembergin osavaltion ylempi hallintotuomioistuin, Saksa) Jawo väitti, ettei hän ollut paennut viranomaisia kesäkuussa 2015 ja ettei Bundesamt myöskään ollut voinut pätevästi saada siirron määräaikaan jatketuksi. Jawo katsoi lisäksi, että hänen siirtonsa Italiaan olisi laitton sen vuoksi, että kyseisen jäsenvaltion turvapaikkamenettelyssä ja hakijoiden vastaanotto-olosuhteissa on Dublin III -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuja systemisiä puutteita.
- 39 Muutoksenhakumenettelyn aikana Bundesamt sai tietoonsa, että Jawolle oli myönnetty Italiassa humanitaarisista syistä kansallinen oleskelulupa, joka oli voimassa vuoden ja oli päättynyt 9.5.2015. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tämän oleskeluluvan myöntämisestä ei seurannut, että Dublin III -asetusta ei sovelleta, koska kyseisellä luvalla ei annettu Jawolle määrittelydirektiivissä tarkoitettua kansainvälistä suojelua.
- 40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että voidakseen ratkaista pääasian sen on ensin vastattava kysymykseen siitä, oliko valittaja 16.6.2015 eli päivänä, jolloin Bundesamt ilmoitti siirron peruuntumisesta Italian sisäministerille, ”paennut” Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettulla tavalla

- 41 Se toteaa tässä yhteydessä, että tämän asetuksen 29 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kuuden kuukauden määräaika oli jo päätynyt, kun Verwaltungsgericht Karlsruhe 18.2.2016 antoi ratkaisunsa, jossa se määräsi, että Jawon nostamalla kanteella on lykkäävä vaikutus, joten viimeksi mainittu ratkaisu ei enää voi pidentää tai keskeyttää tätä määräaika.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että jos lähtökohtana on pidettävä Dublin III -asetuksen 2 artiklan n alakohtaan sisältyvän pakenemisen vaaran käsitteen määritelmää, jonka saksankielinen versio viittaa pelkoon siitä, että asianomainen välttää pakenemalla siirtomenettelyn, on katsottava, että kyseeseen tulee vain käyttäytyminen, jonka asianomainen henkilö tietoisesti omaksuu välttääkseen siirron. On kuitenkin olemassa päteviä syitä katsoa, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen soveltamiseksi riittää, että toimivaltaiset viranomaiset eivät olleet tietoisia henkilön olinpaikasta siirtoyhteyden ajankohtana eivätkä vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille tiedottamisen ajankohtana. Ei näet ole mitään perusteita katsoa, että tämän säännöksen tarkoituksena olisi sanktioida asianomaisen moitittava käyttäytyminen. Säännöksen tavoitteena on varmistaa turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan järjestelmän, jonka unionin lainsäätäjä on luonut (jäljempänä Dublin-järjestelmä), tehokas toiminta, joka voisi häiriintyä huomattavasti, jos siirrot estyisivät siirtoa pyytävän jäsenvaltion vastuun piiriin kuulumattomista syistä. Voisi lisäksi olla vaikea esittää näyttöä siitä, että asianomaiset henkilöt ovat poistuneet asuinpaikastaan estääkseen siirtonsa.
- 43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tämän jälkeen, millä edellytyksillä Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä säädetyn kuukauden määräajan jatkaminen toteutetaan, jos asianomainen on paennut viranomaisia. Se toteaa tältä osin, että vaikka tämän säännöksen sanamuoto näyttää ensin viittaavan siihen, että asiasta päätetään yhteisymmärryksessä jäsenvaltioiden kesken, sitä voidaan tulkita myös siten, että siirtoa pyytävä jäsenvaltio voi yksipuolisesti päättää tästä määräajan jatkamisesta ilmoittamalla vastaanottavalle jäsenvaltiolle ennen alkuperäisen kuuden kuukauden määräajan päättymistä siitä, että siirto ei voi toteutua tässä määräajassa ja että se toteutetaan siirtoa pyytävän jäsenvaltion tässä yhteydessä ilmoittamassa määräajassa. Viimeksi mainittua tulkintaa, jota ohjailee täytäntöönpanoasetuksen 9 artiklan 2 kohta, voitaisiin pitää ensisijaisena siirtomenettelyn tehokkuuden varmistamiseksi.
- 44 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lopuksi, onko siirron laillisuuden arvioinnissa otettava huomioon elinolot, joille hakija vastaanottavassa jäsenvaltiossa altistuu, siinä tapauksessa, että hänen kansainvälistä suojelua koskeva hakemuksensa hyväksytään siellä, etenkin vakava vaara siitä, että häntä kohdellaan perusoikeuskirjan 4 artiklan vastaisesti.
- 45 Kyseinen tuomioistuin katsoo tältä osin, että Dublin III -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen systeemisten puutteiden olemassaolon tutkiminen ei voi rajoittua turvapaikkamenettelyyn ja tämän menettelyn aikaisiin vastaanotto-olosuhteisiin, vaan huomioon on otettava myös myöhempi tilanne. Parhaatkaan vastaanotto-olosuhteet mainitun menettelyn aikana eivät siis olisi riittäviä, jos asianomainen on kansainvälisen suojelun myöntämisen jälkeen vaarassa joutua kurjuuteen. Velvollisuus tarkastella hakijan tilannetta kokonaisvaltaisesti ennen hänen siirtoa on Dublin-järjestelmän, jossa kielletään suojelua hakevia henkilöitä valitsemasta turvapaikkamaataan vapaasti, välttämätön kääntöpuoli. Tämä velvollisuus johtuu joka tapauksessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklasta.
- 46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että määrittelydirektiivissä tosin säädetään yleisesti vain yhdenvertaisesta kohtelusta suhteessa asianomaisen jäsenvaltion kansalaisiin. Tällainen sama kohtelu kuin omille kansalaisille voisi kuitenkin osoittautua riittämättömäksi niiden henkilöiden ihmisarvon säilyttämiseksi, joille myönnetään kansainvälistä suojelua, kun otetaan huomioon, että he ovat yleensä haavoittuvassa asemassa ja juuriltaan revittyjä ja että he eivät kykene tehokkaasti vetoamaan oikeuksiin, jotka vastaanottava jäsenvaltio heille takaa. Sen mahdollistamiseksi, että nämä henkilöt saavuttavat tämän jäsenvaltion kansalaisilla olevaan tasoon verrattavissa olevan tason ja että he voivat käyttää tehokkaasti näitä oikeuksia, määrittelydirektiivin 34 artiklassa edellytetään, että

jäsenvaltiot takaavat mainituille henkilöille tehokkaan pääsyn kotouttamisohjelmiin, joilla on erityinen korvaava merkitys. Tämä normi muodostaa vähimmäisvaatimuksen sekä Dublin-järjestelmän oikeutuksen.

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa muun muassa Sveitsin pakolaisavun elokuussa 2016 julkaisemaan tutkimusraporttiin, jonka otsikko on ”Vastaanotto-olosuhteet Italiassa” ja jossa on konkreettisia viitteitä siitä, että henkilöt, joille myönnetään kansainvälistä suojelua kyseisessä jäsenvaltiossa, ovat vaarassa joutua elämään yhteiskunnan ulkopuolella ja joutua asunnottomiksi ja kurjuuteen. Kyseisen tutkimusraportin mukaan tämän jäsenvaltion riittämättömästi kehittyntä sosiaaliturvajärjestelmää kompensoi Italian väestön osalta perherakenteiden muodostama tuki, joka puuttuu kansainvälistä suojelua saavilta. Kyseisessä tutkimusraportissa tuodaan lisäksi ilmi se, että Italiasta puuttuvat lähes kokonaan korvaavat kotouttamistoimenpiteet ja että muun muassa välttämättömille kielikursseille pääsy on hyvin sattumanvaraista. Tutkimusraportista käy lopuksi ilmi, että kun otetaan huomioon pakolaisten määrän voimakas kasvu viime vuosina, kansalaisjärjestöt ja kirkot eivät voi korvata valtion sosiaaliturvajärjestelmän merkittäviä rakenteellisia puutteita.
- 48 Tässä tilanteessa Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko turvapaikanhakija [Dublin III -asetuksen] 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettulla tavalla paennut ainoastaan silloin, kun hän tarkoituksellisesti ja tietoisesti pysyttelee siirrosta vastaavien kansallisten viranomaisten ulottumattomissa, jotta siirto estyisi tai vaikeutuisi, vai riittääkö se, ettei hän ole pitkään aikaan enää oleskellut hänelle osoitetussa asunnossa eikä viranomaisilla ole tietoa hänen olinpaikastaan ja suunniteltua siirtoa ei voida sen vuoksi toteuttaa?

Voiko asianomainen henkilö vedota säännöksen asianmukaiseen soveltamiseen ja väittää siirtopäätöstä vastaan vireille pannussa menettelyssä, että siirrolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt, koska hän ei ole paennut?

- 2) Toteutuuko [Dublin III asetuksen] 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukainen määräajan jatkaminen jo sillä tavalla, että siirtävä jäsenvaltio tiedottaa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle vielä ennen määräajan päättymistä, että asianomainen henkilö on paennut, ja määrittää samalla konkreettisen määräajan, joka ei saa olla 18 kuukautta pitempi ja johon mennessä siirto toteutetaan, vai onko jatkaminen mahdollista ainoastaan sillä tavalla, että asianomaiset jäsenvaltiot määrittävät jatkettun määräajan yhdessä?
- 3) Onko turvapaikan hakijan siirto hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon kiellettyä, jos hän on kansainvälisen suojeluaseman saatuaan vakavassa vaarassa joutua siellä odotettavissa olevien elinolojen vuoksi [perusoikeuskirjan] 4 artiklassa tarkoitetun kohtelun kohteeksi?

Kuuluuko tämä kysymyksenasettelu vielä unionin oikeuden soveltamisalaan?

Minkä unionin oikeuden perusteiden mukaan on arvioitava kansainvälistä suojelua tarvitseväksi hyväksytyin henkilön elinoloja?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

- 49 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä jaosto, jolle asian käsittely on osoitettu, tarkasteli tarvetta käsitellä asia unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklassa tarkoitetussa kiireellisessä menettelyssä. Kyseinen jaosto päätti 24.4.2017 julkisasiamiestä kuultuaan olla hyväksymättä tätä pyyntöä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään, jossa on kaksi osaa, yhtäältä, onko Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä tulkittava siten, että jotta henkilön voidaan katsoa paenneen tässä säännöksessä tarkoitettuihin tavoin, edellytetään, että hän tarkoituksellisesti välttelee siirrosta vastaavia kansallisia viranomaisia, jotta siirto estyisi, vai riittääkö tältä osin päinvastoin se, että hän on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta viranomaisille poissaolostaan, ja suunniteltua siirtoa ei voida sen vuoksi toteuttaa.
- 51 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että asianomainen henkilö voi siirtopäätöstä vastaan vireille pannussa menettelyssä vedota tämän asetuksen 29 artiklan 2 kohtaan ja väittää, että siirrolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt, koska hän ei ole paennut.
- 52 Ensimmäisen kysymyksen ensimmäisestä osasta on todettava, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 2 kohdan säännöksissä säädetään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyvastuun siirtymisestä pakottavan kuuden kuukauden määräajan päätyttyä suoraan lain nojalla pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle, jollei tätä määräaika ole poikkeuksellisesti jatkettu enintään yhteen vuoteen, jos siirtoa ei ole voitu suorittaa asianomaisen henkilön vangitsemisen vuoksi, tai enintään kahdeksaantoista kuukauteen, jos asianomainen henkilö on paennut viranomaisia; näissä tapauksissa vastuu hänen hakemuksensa käsittelystä siirtyy näin vahvistetun määräajan päätyttyä.
- 53 Siltä osin kuin kyse on siitä, millä edellytyksillä voidaan katsoa, että hakija on paennut Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuihin tavoin, todettakoon, että asetuksessa ei ole tältä osin täsmennyksiä.
- 54 Dublin III -asetukseen ei näet sisälly pakenemisen käsitteen määritelmää, eikä missään sen säännöksistä yksilöidä nimenomaisesti, edellyttääkö tämä käsite, että asianomaisella on ollut tarkoitus vältellä viranomaisia estääkseen siirtonsa.
- 55 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden yhtenäisen soveltaminen edellyttää, että kun unionin oikeuden säännös ei sisällä viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen tietyn käsitteen osalta, sitä on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon paitsi kyseessä olevan säännöksen sanamuoto, myös sen asiayhteys ja säännöstöllä, johon tämä säännös sisältyy, tavoiteltu päämäärä (tuomio 8.3.2018, DOCERAM, C-395/16, EU:C:2018:172, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Tältä osin sanan pakeneminen, jota käytetään Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen useimmissa kieliversioissa ja joka merkitsee asianomaisen henkilön tahtoa päästä karkuun joltakulta tai välttää jokin – eli tässä asiayhteydessä päästä karkuun toimivaltaisilta viranomaisilta ja siten välttää oma siirtonsa –, tavanomaisesta merkityksestä seuraa, että tätä säännöstä sovelletaan lähtökohtaisesti vain, jos kyseinen henkilö välttelee näitä viranomaisia tarkoituksellisesti. Täytäntöönpanoasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa mainitaan lisäksi siirron lykkäytymisen mahdollisten syiden joukossa se, että ”turvapaikanhakija on välttänyt siirron täytäntöönpanon”, mikä merkitsee tällaisen tarkoituksellisen elementin olemassaoloa. Samoin Dublin III -asetuksen 2 artiklan n alakohdassa määritellään pakenemisen vaara viittaamalla eräissä kieliversioissa – kuten saksankielisessä versiossa – oletukseen siitä, että asianomainen välttää siirtomenettelyn pakenemalla.

- 57 Asiayhteys, johon Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toinen virke kuuluu, ja tällä asetuksella tavoitellut päämäärät ovat kuitenkin esteenä tämän säännöksen tulkitsemiselle siten, että tilanteessa, jossa siirtoa ei voida toteuttaa siitä syystä, että asianomainen on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta toimivaltaisille viranomaisille poissaolostaan, näiden viranomaisten olisi esitettävä näyttö siitä, että asianomaisen tosiasiallinen aikomus oli vältellä näitä viranomaisia estääkseen siirtonsa.
- 58 Dublin III -asetuksen johdanto-osan neljännessä ja viidennessä perustelukappaleesta käy ilmi, että asetuksen tarkoituksena on ottaa käyttöön selkeä ja toimiva menettely, jonka perusteiden on sekä jäsenvaltioiden että asianomaisten henkilöiden kannalta oltava puolueettomat ja oikeudenmukaiset ja jonka mukaisesti olisi voitava määrittää nopeasti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jotta voidaan taata hakijoille tehokas pääsy tämän suojelun myöntämisestä koskeviin menettelyihin ja jotta ei vaaranneta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn nopeutta koskevan tavoitteen saavuttamista.
- 59 Kun otetaan huomioon tämä nopeuden tavoite, Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä siirrolle asetetulla kuuden kuukauden määräajalla pyritään varmistamaan, että asianomainen henkilö tosiasiallisesti siirretään mahdollisimman pian hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, ja samalla kyseisen henkilön siirron toteuttamiseen käytännössä liittyvä monimutkaisuus ja siirron järjestämiseen liittyvät vaikeudet huomioon ottaen annetaan asianomaisille kahdelle jäsenvaltiolle tarpeellinen aika tehdä yhteistyötä tämän siirron toteuttamiseksi ja erityisesti pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle tarpeellinen aika vahvistaa siirron toteuttamisen yksityiskohdat (ks. vastaavasti tuomio 29.1.2009, Petrosian, C-19/08, EU:C:2009:41, 40 kohta).
- 60 Juuri tässä asiayhteydessä Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä mahdollistetaan poikkeuksellisesti kuuden kuukauden määräajan jatkaminen sen seikan huomioon ottamiseksi, että pyynnön esittäneen jäsenvaltion ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa asianomaisen siirtoa tämän vangitsemisen tai pakenemisen vuoksi.
- 61 Kun otetaan huomioon, miten suuria vaikeuksia toimivaltaisilla viranomaisilla voi olla näytön esittämisessä asianomaisen henkilön aikomuksista, tällaisen näytön vaatiminen niiltä voisi mahdollistaa sen, että kansainvälistä suojelua hakevat, jotka eivät halua tulla siirretyiksi heidän hakemuksensa käsittelystä Dublin III -asetuksen mukaisesti vastuussa olevaksi nimettyyn jäsenvaltioon, välttelevät pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia kuuden kuukauden määräajan päättymiseen saakka niin, että vastuu tästä käsittelystä on viimeksi mainitulla jäsenvaltiolla kyseisen asetuksen 29 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti.
- 62 Dublin-järjestelmän tehokkaan toiminnan ja sen tavoitteiden toteuttamisen varmistamiseksi on siis katsottava, että jos asianomaisen henkilön siirtoa ei voida toteuttaa sen vuoksi, että hän on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta toimivaltaisille kansallisille viranomaisille poissaolostaan, viimeksi mainituilla on oikeus olettaa, että kyseisellä henkilöllä oli aikomus vältellä näitä viranomaisia estääkseen siirtonsa, kuitenkin sillä edellytyksellä, että mainitulle henkilölle on asianmukaisesti ilmoitettu hänellä tältä osin olevista velvollisuuksista.
- 63 Todettakoon tässä yhteydessä, että vastaanottodirektiivin 7 artiklan 2–4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa – kuten Saksan liittotasavalta näyttää tosiasiallisesti tehneenkin – turvapaikanhakijan mahdollisuutta valita asuinpaikkansa ja vaatia, että hän hakee etukäteen hallinnollista lupaa poistua tästä paikasta. Lisäksi kyseisen direktiivin 7 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion on vaadittava hakijaa ilmoittamaan toimivaltaisille viranomaisille kulloinkin osoitteensa ja ilmoittamaan näille osoitteen muutoksista mahdollisimman pian.

- 64 Jäsenvaltioiden on kuitenkin vastaanottodirektiivin 5 artiklan mukaan ilmoitettava hakijoille näistä velvollisuuksista. Hakijaa ei voida arvostella siitä, että hän on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta tästä toimivaltaisille viranomaisille ja tarvittaessa pyytämättä niiltä lupaa etukäteen, jos hakijalle ei ole ilmoitettu näistä velvollisuuksista. Tässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, onko pääasian valittajalle tosiasiallisesti ilmoitettu näistä velvollisuuksista.
- 65 Lisäksi siltä osin kuin ei voida poissulkea sitä, että on olemassa päteviä syitä, joiden vuoksi hakija ei ole ilmoittanut poissaolostaan toimivaltaisille viranomaisille, hänen on voitava säilyttää mahdollisuus osoittaa, että hänen aikomuksensa ei ollut vältellä näitä viranomaisia.
- 66 Siltä osin kuin kyse on ensimmäisen kysymyksen toisesta osasta, jolla pyritään selvittämään, voiko asianomainen siirtopäätöstä vastaan vireille pannussa menettelyssä vedota Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohtaan ja väittää, että siirrolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päätynyt, koska hän ei ole paennut, todettakoon, että 25.10.2017 annetusta tuomiosta Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), joka annettiin käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön esittämisen jälkeen, ilmenee, että siihen on vastattava myöntävästi.
- 67 Unionin tuomioistuin näet totesi kyseisessä tuomiossa yhtäältä, että sen varmistamiseksi, että Dublin III -asetuksella käyttöön otettuja vastaanotto- ja takaisinottomenettelyjä on sovellettu oikein ennen riitautetun siirtopäätöksen tekemistä, tuomioistuimen, jossa siirtopäätökseen haetaan muutosta, on voitava tutkia kansainvälisen suojelun hakijan väitteet, joiden mukaan päätös on tehty kyseisen asetuksen 29 artiklan 2 kohdan säännösten vastaisesti ja joiden mukaan pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta oli jo tullut mainitun päätöksen tekemisajankohtana hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio kyseisen asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisen kuuden kuukauden määräajan päättymisen vuoksi (tuomio 25.10.2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, 40 kohta).
- 68 Toisaalta kun otetaan huomioon Dublin III -asetuksen johdanto-osan 19 perustelukappaleessa mainittu tavoite taata perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesti asianomaisten henkilöiden tehokas suoja ja kyseisen asetuksen johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa mainittu tavoite varmistaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion nopea määrittäminen sekä tällaisen suojelun hakijan etujen että Dublin III -asetuksella käyttöön otetun järjestelmän yleisen toimivuuden varmistamiseksi, hakijalla on oltava käytössään tehokas ja nopea oikeussuojakeino, jonka ansiosta hän voi vedota siihen, että mainitun asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen kuuden kuukauden määräaika on päätynyt siirtopäätöksen tekemisen jälkeen (tuomio 25.10.2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, 44 ja 46 kohta).
- 69 Saksan lainsäädännössä Jawon kaltaisessa tilanteessa olevalle hakijalle ilmeisesti – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemistä tarkistuksista muuta johdu – tunnustettava oikeus vedota hänen siirtoaan koskevan päätöksen tekemisen jälkeisiin seikkoihin kyseistä päätöstä koskevassa muutoksenhaussa riittää kyseisen tehokkaasta ja nopeasta oikeussuojakeinosta säätämistä koskevan velvollisuuden täyttymiseen (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, 46 kohta).
- 70 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava seuraavasti:
- Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että hakija on paennut tässä säännöksessä tarkoitettuun tavoin, jos hän tarkoituksellisesti välttelee hänen siirtonsa toteuttamiseen toimivaltaisia viranomaisia estääkseen siirron. Voidaan olettaa, että tilanne on tällainen, jos siirtoa ei voida toteuttaa siitä syystä, että kyseinen hakija on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta poissaolostaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille, sillä edellytyksellä, että hänelle on ilmoitettu hänellä tältä osin olevista velvollisuuksista, mikä

ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava. Mainitulla hakijalla säilyy mahdollisuus osoittaa, että se, ettei hän ole ilmoittanut näille viranomaisille poissaolostaan, perustuu päteviin syihin eikä hänen aikomukseensa vältellä näitä viranomaisia.

- Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että asianomainen henkilö voi siirtopäätöstä vastaan vireille pannussa menettelyssä vedota tämän asetuksen 29 artiklan 2 kohtaan ja väittää, että koska hän ei ole paennut, siirrolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

- 71 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään, onko Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä tulkittava siten, että määräajan jatkamiseksi enintään 18 kuukauteen riittää, että pyynnön esittänyt jäsenvaltio ilmoittaa ennen siirrolle asetetun kuuden kuukauden määräajan päättymistä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle siitä, että asianomainen henkilö on paennut, ja ilmoittaa samalla siirron uuden määräajan, vai onko tarpeen, että nämä kaksi jäsenvaltiota sopivat tästä uudesta määräajasta.
- 72 Tältä osin todettakoon ensiksi, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä ei säädetä siirrolle asetetun määräajan jatkamisen osalta siinä tarkoitetuissa tilanteissa mistään yhteisymmärryksestä pyynnön esittäneen jäsenvaltion ja hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion välillä. Tämä säännös eroaa siis kyseisen asetuksen 29 artiklan 1 kohdasta, jossa säädetään nimenomaisesti, että siirto tapahtuu sen jälkeen, kun asianomaiset jäsenvaltiot ovat päässeet asiasta yhteisymmärrykseen.
- 73 Se, että vaadittaisiin yhteisymmärrystä myös Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetuissa tilanteissa, tekisi tämän säännöksen soveltamisesta vaikeaa ja voisi riistää osittain sen tehokkaan vaikutuksen. Asianomaisten jäsenvaltioiden välinen vuoropuhelu, joka olisi välttämätön siirrolle asetetun määräajan jatkamisesta sopimiseksi, edellyttäisi ajan ja resurssien käyttämistä, eikä olemassa olisi tehokasta järjestelmää, jonka avulla voitaisiin ratkaista erimielisyydet siitä, täytyvätkö tällaisen jatkamisen edellytykset. Jatkaminen olisi lisäksi poissuljettua jo sillä, että jäsenvaltio, jolle pyyntö on esitetty, pysyisi passiivisena.
- 74 Todettakoon lopuksi, että Dublin III asetuksen 29 artiklan 4 kohdan mukaan komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä yhdenmukaiset edellytykset jäsenvaltioiden kuulemista ja niiden välistä tietojenvaihtoa varten, erityisesti siltä osin kuin kyse on lykätyistä tai viivästyneistä siirroista. Täytäntöönpanoasetuksen 9 artiklan 2 kohdassa täsmennetään kuitenkin, että jäsenvaltion, joka ei jostakin kyseisessä 29 artiklan 2 kohdassa mainitusta syystä voi toteuttaa siirtoa tavanomaisessa kuuden kuukauden määräajassa, on ilmoitettava tästä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle ennen tämän määräajan päättymistä, ja siinä ei säädetä yhteisymmärrystä koskevasta velvoitteesta tältä osin.
- 75 Edellä esitetystä seuraa, että toiseen kysymykseen on vastattava, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että siirrolle asetetun määräajan jatkamiseksi enintään 18 kuukauteen on riittävää, että pyynnön esittänyt jäsenvaltio ilmoittaa ennen siirrolle asetetun kuuden kuukauden määräajan päättymistä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle siitä, että asianomainen henkilö on paennut viranomaisia, ja ilmoittaa samalla siirron uuden määräajan.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

- 76 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kolmannella kysymyksellään, onko perusoikeuskirjan 4 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansainvälisen suojelun hakija siirretään Dublin III -asetuksen 29 artiklan mukaisesti jäsenvaltioon, joka tämän asetuksen mukaisesti on vastuussa hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä, jos tämä hakija on kyseisessä valtiossa kansainvälistä suojelua saatuaan vakavassa vaarassa joutua niiden elinolojen vuoksi, jotka hänellä on odotettavissa henkilönä, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kyseisessä jäsenvaltiossa, kyseisessä 4 artiklassa tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi. Kansallinen tuomioistuin pohtii lisäksi, kuuluuko tämä kysymyksenasettelu unionin oikeuden soveltamisalaan. Se haluaa lisäksi tietää, mitkä tarvittaessa ovat kriteerit, joiden perusteella kansallisen tuomioistuimen on arvioitava henkilön, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua, elinoloja.
- 77 Tältä osin on ensiksi todettava, että jäsenvaltion päätös siirtää hakija Dublin III -asetuksen 29 artiklan mukaisesti jäsenvaltioon, joka tämän asetuksen mukaan lähtökohtaisesti on vastuussa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä, on yksi eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän osa ja sillä siis sovelletaan unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tavoin (ks. analogisesti tuomio 21.12.2011, N. S. ym., C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 68 ja 69 kohta ja tuomio 16.2.2017, C. K. ym., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 53 ja 54 kohta).
- 78 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa lisäksi, että Dublin III -asetuksen säännöksiä on tulkittava ja sovellettava niitä perusoikeuksia kunnioittaen, jotka on taattu perusoikeuskirjassa, erityisesti sen 4 artiklassa, jossa kielletään ilman poikkeuksia kaikki epäinhimillisen tai halventavan kohtelun muodot ja jolla on siten perustavanlaatuinen merkitys ja yleinen ja ehdoton luonne, koska se liittyy läheisesti perusoikeuskirjan 1 artiklassa tarkoitettuun ihmisarvon kunnioittamiseen (ks. vastaavasti tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85 ja 86 kohta ja tuomio 16.2.2017, C. K. ym., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 59, 69 ja 93 kohta).
- 79 Kolmas kysymys on näin ollen SEUT 267 artiklassa tarkoitettu unionin tulkintaa koskeva kysymys.
- 80 Toiseksi on muistutettava, että unionin oikeus perustuu siihen perustavanlaatuihin lähtökohtaan, jonka mukaan kukin jäsenvaltio jakaa kaikkien muiden jäsenvaltioiden kanssa – ja tunnustaa sen, että nuo muut jäsenvaltiot jakavat sen kanssa – lukuisia yhteisiä arvoja, joihin unioni perustuu, kuten SEU 2 artiklassa täsmennetään. Tämä lähtökohta merkitsee sitä – ja perustelee sen –, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee keskinäinen luottamus siihen, että kyseiset arvot tunnustetaan ja että siis ne täytäntöön panevaa unionin oikeutta noudatetaan (tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (oikeusjärjestelmän puutteet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), sekä siihen, että niiden kansalliset oikeusjärjestykset kykenevät takaamaan niiden perusoikeuksien yhdenveroisen ja tehokkaan suojan, jotka on tunnustettu perusoikeuskirjassa, erityisesti sen 1 ja 4 artiklassa, joissa vahvistetaan yksi unionin ja sen jäsenvaltioiden perustavanlaatuisista arvoista (ks. vastaavasti tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 77 ja 87 kohta).
- 81 Jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska sen avulla voidaan luoda ja pitää yllä alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Erityisemmin keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää etenkin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta sitä, että kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia (tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 78 kohta ja tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (oikeusjärjestelmän puutteet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 kohta).

- 82 Näin ollen yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän ja erityisesti Dublin III -asetuksen, joka perustuu keskinäisen luottamuksen periaatteeseen ja jolla pyritään kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten rationalisoinnin avulla nopeuttamaan hakemusten käsittelyä sekä turvapaikanhakijoiden että osallisina olevien valtioiden intressissä, kontekstissa on lähdeittävä olettamasta, että tämän suojelun hakijoiden kohtelu kussakin jäsenvaltiossa vastaa perusoikeuskirjan, pakolaisten oikeusasemaa koskevan, 28.7.1951 Genevessä allekirjoitetun yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954)) ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, N.S. ym., C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 78–80 kohta)
- 83 Ei ole kuitenkaan mahdotonta, että tällä järjestelmällä on käytännössä suuria toimintavaikeuksia jossakin jäsenvaltiossa siten, että on olemassa vakava vaara siitä, että kansainvälisen suojelun hakijoita kohdellaan siinä tapauksessa, että heidät siirretään tähän jäsenvaltioon, heidän perusoikeuksiensa vastaisesti (tuomio 21.12.2011, N.S. ym., C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 81 kohta).
- 84 Näissä olosuhteissa sen kumoamattoman oletaman soveltaminen, jonka mukaan kansainvälisen suojelun hakijan perusoikeuksia noudatetaan jäsenvaltiossa, jonka Dublin III -asetuksen nojalla on katsottu olevan vastuussa hakemuksen käsittelystä, ei ole yhteensopiva sen veloitteen kanssa, että tätä asetusta on tulkittava ja sovellettava noudattaen perusoikeuksia (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, N.S. ym., C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 99, 100 ja 105 kohta).
- 85 Unionin tuomioistuin on tämän vuoksi jo todennut, että perusoikeuskirjan 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden – myöskään kansallisten tuomioistuinten – ei pidä siirtää turvapaikanhakijaa Dublin II -asetuksessa, joka oli Dublin III -asetuksen edeltäjä, tarkoitettuun hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, jos ne eivät voi olla tietämättömiä siitä, että kyseisen jäsenvaltion turvapaikkamenettelyyn ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteisiin liittyvät systeemiset puutteet ovat uskottavia perusteita uskoa, että turvapaikanhakija altistuisi todelliselle vaaralle joutua kyseisessä määräyksessä tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi (tuomio 21.12.2011, N.S. ym., C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 106 kohta).
- 86 Dublin III -asetuksen, jolla tämä oikeuskäytäntö kodifioitiin, 3 artiklan 2 kohdan toisessa ja kolmannessa alakohdassa täsmennetään, että tällaisessa tilanteessa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisestä vastaavasta jäsenvaltiosta tulee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jos se toteaa tämän asetuksen III luvussa mainittujen perusteiden tarkastelua jatkettuaan, että hakijaa on mahdotonta siirtää näiden perusteiden nojalla nimettyyn jäsenvaltioon tai ensimmäiseen jäsenvaltioon, jossa hakemus on jätetty.
- 87 Vaikka Dublin III -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan toinen alakohta liittyy vain tilanteeseen, joka oli 21.12.2011 annetun tuomion N.S. ym. (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865) taustalla, eli tilanteeseen, jossa perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun todellinen vaara johtuu systeemisistä puutteista turvapaikkamenettelyssä ja kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto-olosuhteissa siinä jäsenvaltiossa, joka tämän asetuksen nojalla on nimetty hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi, edellä tämän tuomion 83 ja 84 kohdasta sekä kyseisessä 4 artiklassa vahvistetun kiellon yleisestä ja ehdottomasta luonteesta seuraa kuitenkin, että hakijan siirto tähän jäsenvaltioon on poissuljettu kaikissa tilanteissa, joissa on olemassa merkittäviä perusteita uskoa hakijan olevan tällaisessa vaarassa siirtonsa yhteydessä tai sen jälkeen.
- 88 Tämän 4 artiklan soveltamisen kannalta ei siis ole merkitystä sillä, onko asianomainen henkilö vakavassa vaarassa joutua epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi itse siirron ajankohtana, turvapaikkamenettelyn kuluessa vai sen päätyttyä sen vuoksi, että hänet siirretään Dublin III -asetuksessa tarkoitettuun hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon.
- 89 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä ja keskinäisen luottamuksen periaate perustuvat varmuuteen siitä, että tämän järjestelmän soveltaminen ei merkitse missään vaiheessa eikä missään muodossa vakavaa perusoikeuskirjan 4 artiklan rikkomisten

vaaraa. Olisi tältä osin ristiriitaista, jos tällaisen vaaran olemassaolo turvapaikkamenettelyn vaiheessa estäisi siirron, kun taas samaa vaaraa siedettäisiin silloin, kun kyseinen menettely on saatettu päätökseen myöntämällä kansainvälistä suojelua.

- 90 Kun tuomioistuimella, jossa on haettu muutosta siirtopäätökseen, on käytettävissään seikkoja, jotka asianomainen henkilö on esittänyt osoittaakseen tällaisen vaaran olemassaolon, tämän tuomioistuimen on objektiivisten, luotettavien, tarkkojen ja asianmukaisesti päivitettyjen tietojen perusteella ja unionin oikeudessa taattuun perusoikeuksien suojan tasoon nähden arvioitava, onko kyse puutteista, olivatpa ne systeemisiä tai yleisiä tai koskivatpa ne tiettyjä henkilöryhmiä (ks. analogisesti tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89 kohta).
- 91 Kolmanneksi siitä, minkä kriteerien nojalla toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on suoritettava tämä arviointi, on korostettava, että jotta tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitut puutteet kuuluvat perusoikeuskirjan 4 artiklan, joka vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa ja jonka merkitys ja ulottuvuus ovat perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan samat kuin mainitussa yleissopimuksessa, alaan, niiden on oltava asteeltaan erittäin vakavia, mikä riippuu kaikista asiaan liittyvistä tiedoista (ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.1.2011, M.S.S. v. Belgia ja Kreikka, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 254 kohta).
- 92 Tämä erityinen vakavuusaste saavutetaan, kun jäsenvaltion viranomaisten välinpitämättömyydestä seuraa, että julkisesta avusta täysin riippuvainen henkilö on tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta äärimmäisessä aineellisessa puutteessa, jossa hän ei kykene täyttämään edes kaikkein perustavanlaatuisimpia tarpeitaan, kuten ravintoon, puhtauteen ja asumiseen liittyviä tarpeita, ja joka vahingoittaa hänen fyysistä tai henkistä terveyttään tai saattaa hänet ihmisarvon vastaiseen alennustilaan (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.1.2011, M.S.S. v. Belgia ja Kreikka, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 252–263 kohta).
- 93 Tämä vakavuusaste ei näin ollen voi käsittää tilanteita, joille tosin on luonteenomaista asianomaisen henkilön elinolojen suuri epävarmuus tai voimakas huonontuminen, mutta ne eivät merkitse äärimmäistä aineellista puutetta, joka asettaa tämän henkilön niin vakavaan tilanteeseen, että se voidaan rinnastaa epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun.
- 94 Se ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä seikka, että edellä tämän tuomion 47 kohdassa mainitun tutkimusraportin mukaan perherakenteiden tuki, johon kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä tavallisesti vastuussa olevan jäsenvaltion kansalaiset turvautuvat mainitun jäsenvaltion sosiaalijärjestelmän riittämättömyyden korjaamiseksi, puuttuu yleisesti kansainvälisen suojelun saajilta tässä jäsenvaltiossa, ei riitä perustaksi toteamukselle siitä, että kansainvälisen suojelun hakija joutuisi siinä tapauksessa, että hänet siirretään tähän jäsenvaltioon, tällaiseen äärimmäiseen aineelliseen puutteeseen.
- 95 Ei ole kuitenkaan täysin poissuljettua, että kansainvälisen suojelun hakija voisi osoittaa, että kyse on sellaisista hänen omista poikkeuksellisista olosuhteistaan, jotka merkitsevät, että siinä tapauksessa, että hänet siirretään hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä tavallisesti vastuussa olevaan jäsenvaltioon, hän olisi erityisen haavoittuvan asemansa vuoksi tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta sellaisessa äärimmäisessä aineellisessa puutteessa, joka vastaa edellä tämän tuomion 91–93 kohdassa mainittuja kriteerejä, sen jälkeen, kun hänelle on myönnetty kansainvälistä suojelua.
- 96 Tässä tapauksessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä tavallisesti vastuussa olevan jäsenvaltion laiminlyönnit tällaista suojelua saavien kotouttamisohjelmien täytäntöönpanossa eivät voi olla merkittäviä perusteita uskoa asianomaisen olevan siinä tapauksessa, että hänet siirretään tähän jäsenvaltioon, todellisessa vaarassa joutua perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitettun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi.

- 97 Joka tapauksessa pelkäänsä siitä, että sosiaalinen suojele ja/tai elinot ovat suotuisimmat pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa kuin jäsenvaltiossa, joka on tavallisesti vastuussa kansainvälistä suojeleä koskevan hakemuksen käsittelystä, ei voida päätellä, että asianomainen henkilö siinä tapauksessa, että hänet siirretään viimeksi mainittuun jäsenvaltioon, altistuu todelliselle vaaralle tulla kohdeksi perusoikeuskirjan 4 artiklan vastaisesti.
- 98 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava seuraavasti:
- Unionin oikeutta on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu kysymys siitä, onko perusoikeuskirjan 4 artikla esteenä sille, että kansainvälisen suojeleän hakija siirretään Dublin III -asetuksen 29 artiklan mukaisesti jäsenvaltioon, joka tämän asetuksen mukaisesti tavallisesti on vastuussa hänen kansainvälistä suojeleä koskevan hakemuksensa käsittelystä, jos tämä hakija on kyseisessä valtiossa kansainvälistä suojeleä saatuaan vakavassa vaarassa joutua niiden elinolojen vuoksi, jotka hänellä on odotettavissa henkilönä, jolle on myönnetty kansainvälistä suojeleä kyseisessä jäsenvaltiossa, kyseisessä 4 artiklassa tarkoitetun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi.
 - Perusoikeuskirjan 4 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansainvälisen suojeleän hakijan tällaiselle siirrolle, paitsi jos tuomioistuimissa, jossa on haettu muutosta siirtopäätökseen, toteaa objektiivisten, luotettavien, tarkkojen ja asianmukaisesti päivitettyjen tietojen perusteella ja unionin oikeudessa taattu perusoikeuksien suojeleän taso huomioon ottaen, että hakija on tällaisessa vaarassa siitä syystä, että siinä tapauksessa, että hänet siirretään, hän joutuu tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta äärimmäiseen aineelliseen puutteeseen.

Oikeudenkäyntikulut

- 99 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimissa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimissa vireillä olevan asian käsittelystä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojeleä koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että hakija on paennut tässä säännöksessä tarkoitettu tavoin, jos hän tahallisesti välttelee hänen siirtonsa toteuttamiseen toimivaltaisia viranomaisia estääkseen siirron. Voidaan olettaa, että tilanne on tällainen, jos siirtoa ei voida toteuttaa siitä syystä, että kyseinen hakija on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta poissaolostaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille, sillä edellytyksellä, että hänelle on ilmoitettu hänellä tältä osin olevista velvollisuuksista, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava. Mainitulla hakijalla säilyy mahdollisuus osoittaa, että se, ettei hän ole ilmoittanut näille viranomaisille poissaolostaan, perustuu päteviin syihin eikä hänen aikomukseensa vältellä näitä viranomaisia.

Asetuksen N:o 604/2013 27 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että asianomainen henkilö voi siirtopäätöstä vastaan vireille pannussa menettelyssä vedota tämän asetuksen 29 artiklan 2 kohtaan ja väittää, että koska hän ei ole paennut, siirrolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt.

- 2) Asetuksen N:o 604/2013 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että siirrolle asetetun määräajan jatkamiseksi enintään 18 kuukauteen on riittävää, että pyynnön esittänyt jäsenvaltio ilmoittaa ennen siirrolle asetetun kuuden kuukauden määräajan päättymistä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle siitä, että asianomainen henkilö on paennut viranomaisia, ja ilmoittaa samalla siirron uuden määräajan.
- 3) Euroopan unionin oikeutta on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu kysymys siitä, onko perusoikeuskirjan 4 artikla esteenä sille, että kansainvälisen suojelun hakija siirretään asetuksen N:o 604/2013 29 artiklan mukaisesti jäsenvaltioon, joka tämän asetuksen mukaisesti tavallisesti on vastuussa hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä, jos tämä hakija on kyseisessä valtiossa kansainvälistä suojelua saatuaan vakavassa vaarassa joutua niiden elinolojen vuoksi, jotka hänellä on odotettavissa henkilönä, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kyseisessä jäsenvaltiossa, kyseisessä 4 artiklassa tarkoitettuna epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi.

Perusoikeuskirjan 4 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansainvälisen suojelun hakijan tällaiselle siirrolle, paitsi jos tuomioistuin, jossa on haettu muutosta siirtopäätökseen, toteaa objektiivisten, luotettavien, tarkkojen ja asianmukaisesti päivitettyjen tietojen perusteella ja unionin oikeudessa taattu perusoikeuksien suojan taso huomioon ottaen, että hakija on tällaisessa vaarassa siitä syystä, että siinä tapauksessa, että hänet siirretään, hän joutuu tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta äärimmäiseen aineelliseen puutteeseen.

Allekirjoitukset